

Moldova 2025: o victorie (em)pirică

Autor: Andrei Curăraru, expert în politici publice.

În septembrie 2025, Republica Moldova a trecut prin cel mai complicat scrutin de la independență, desfășurat sub presiune hibridă continuă. De la campanii de dezinformare la fluxuri financiare ilegale și rețele religioase instrumentalizate, fiecare vector extern a testat limitele rezilienței democratice.

Vulnerabilitățile majore – dezinformarea, finanțarea opacă și mobilizarea digitală controlată din exterior – au confirmat că reacția instituțiilor, deși mai coordonată decât în 2024, rămâne fragmentată. Dacă 2025 a fost anul adaptării și al rezistenței, 2026 trebuie să devină anul prevenției instituționale pentru ca societatea să nu trebuie să repete *“miracole electorale”*.

Anamneză

Operațiunile informaționale au fost fără precedent ca amploare și intensitate. În septembrie, TikTok și Telegram au devenit principalele canale de difuzare a conținutului manipulator, cu peste 9.000 de postări politice identificate de observatori independenți și o audiență cumulată de peste 90 de milioane de vizualizări. Campaniile coordonate din exterior au promovat mesaje anti-UE, anti-guvern și pro-ruse, sincronizate cu valurile de propagandă din rețelele afiliate „Matryoshka”. Lipsa unui mecanism eficient de cooperare platforme a permis ca materialele false să rămână online mult peste fereastra de 8 - 12 ore, suficientă pentru a influența percepțiile publice. În absența unui statut oficial de semnalare prioritară, reacțiile instituționale au fost lente și fragmentate, iar eforturile de corectare au ajuns la mai puțin de o treime din publicul expus.

Finanțarea paralelă a campaniei a fost documentată de CNA, MAI și SIS, care au confirmat introducerea în țară a unor sume considerabile, inclusiv 100 milioane de dolari prin criptomonedă. Potrivit datelor oficiale și rapoartelor mass-media, fluxurile au provenit parțial din infrastructura bancară rusească și din rețele off-shore asociate grupării Șor. Fondurile au fost distribuite prin ONG-uri, fundații și intermediari locali, în special în zone cu vulnerabilitate socio-economică ridicată. Potrivit datelor Procuraturii Anticorupție, până la sfârșitul lunii septembrie 2025 au fost înregistrate aproximativ 74 de cauze penale privind finanțarea ilegală a partidelor și cumpărarea voturilor, dintre care doar trei au fost trimise în instanță. Această proporție arată decalajul persistent dintre capacitatea de documentare și cea de sancționare efectivă.

Sanționarea contravențională a peste 30 de mii de persoane care au acceptat plăți pentru voturile lor în 2024 a avut cu siguranță un efect preventiv pentru alegerile din 2025, dar a avut și un efect măsurabil advers, fiind utilizat pe larg de actorii de dezinformare pro-ruși în alimentarea narațiunilor despre “dictatura din Republica Moldova”.

Mobilizarea digitală a fost gestionată prin infrastructura combinată Telegram–„Taito”, care a integrat contactele, prezența, plățile și transportul activiștilor. Anchetele SIS și CNA au

confirmat o structură ierarhizată, conectată la fluxuri de numerar provenite din bănci ruse sancționate, inclusiv Promsvyazbank. „Taito” a funcționat ca un sistem digital de control electoral, permițând monitorizarea voluntarilor și distribuirea rapidă a fondurilor prin criptomonedă A7A5 și Tether. În august–septembrie, autoritățile au efectuat peste 150 de percheziții, confiscând echipamente și peste 3 milioane de lei. Poziția fondatorului Telegram, Pavel Durov, care a refuzat cooperarea privind moderarea conținutului politic, a amplificat vulnerabilitatea. Pentru Chișinău, care nu are statut de semnalare prioritară și nu poate impune restricții directe, dilema rămâne: cum să prevină folosirea platformei pentru corupție electorală fără a limita libertatea de exprimare. Digitalizarea a oferit rețelelor un avantaj operațional clar față de instituțiile de control, reducând vizibilitatea tranzacțiilor și crescând viteza de execuție.

Sondajele false au devenit una dintre cele mai eficiente forme de manipulare psihologică din campania anului 2025. Pseudo-institute create ad-hoc au publicat date fabricate, imitând grafica și limbajul sondajelor reale, pentru a induce impresia unei majorități inevitabile și a demobiliza electoratul pro-european. Promo-LEX a documentat cel puțin zece astfel de entități neacreditate care au operat pe rețelele sociale, folosind reclame plătite și campanii de distribuire pe canalele Telegram. Peste 250.000 de persoane au fost expuse direct acestor materiale, iar efectul cumulativ a fost creșterea neîncrederii în CEC și în rezultatele oficiale. CEC a autorizat doar 13 sondaje reale, însă absența unui registru public actualizat și a unui mecanism de marcare vizibilă a sondajelor verificate a permis proliferarea falsurilor.

Influența clericală a fost centralizată în jurul Arhiepiscopului Marchel, care a devenit principalul vector religios al campaniei anti-UE și anti-guvern. Rețeaua sa parohială a difuzat mesaje politizate și materiale propagandistice prin intermediul publicației „Sare și Lumină”, care a tipărit și distribuit peste 200.000 de exemplare în biserici. Predicile au reluat teme recurente: apărarea credinței, respingerea valorilor occidentale și critica autorităților de la Chișinău, sincronizate cu mesajele rețelelor pro-ruse online. Lipsa unei reacții coordonate din partea statului a permis ca acest discurs religios să se transforme într-un canal legitimant al narațiunilor anti-europene și într-un vector electoral cu influență reală în comunitățile rurale.

Găgăuzia a devenit în 2025 un centru consolidat al influenței ruse și al rețelelor oligarhice asociate grupării Șor. După condamnarea guvernatoarei Evghenia Guțul pentru finanțare externă ilegală, aparatul administrativ al autonomiei a fost folosit pentru mobilizarea electorală pro-rusă și distribuirea de fonduri din surse externe. Televiziunea publică GRT și clerul local au amplificat mesajele anti-europene, preluând narative din media rusă și integrându-le în discursul regional. Potrivit rapoartelor Promo-LEX și OCCRP, instituțiile locale au funcționat ca un sistem paralel de influență, folosind resurse publice pentru propagandă și sprijin electoral. Reacția Chișinăului a fost lentă și precaută, motivată de considerente politice și temeri privind escaladarea tensiunilor regionale.

Transnistria a rămas o zonă de vulnerabilitate majoră. Participarea redusă la vot – doar puțin peste 12.000 de alegători de pe malul stâng – a scos în evidență atât dependența de regimul de la Tiraspol, cât și limitele accesului democratic.

Criza energetică artificială orchestrată de Rusia la începutul anului 2025 a avut scopuri clare electorale - **pauperizarea populației** pe ambele maluri și întărirea mesajelor populiste privind "gazul rusesc ieftin".

În ziua votului, traversarea liniei administrative a fost îngreunată prin controale extinse și verificări repetate, care au produs cozi de ore întregi. În plus, în mai multe puncte de trecere au fost raportate alerte false cu bombă, utilizate pentru a perturba fluxul de alegători. Aceste practici au funcționat ca mijloace indirecte de restricționare a participării, prin obstacole logistice și presiuni administrative. Lipsa unei strategii coerente de reintegrare, absența unei campanii publice de informare și lipsa prezenței instituționale a Chișinăului în teritoriu au permis perpetuarea influenței ruse și consolidarea percepției de separare între maluri.

Dezordinile în masă au fost prevenite în urma unei operațiuni ample a SIS și PCCOCS din 22 septembrie, desfășurată simultan în 14 raioane și la Chișinău, cu peste 250 de percheziții și 74 de rețineri pentru 72 de ore. În total, 111 persoane au fost investigate pentru organizarea și finanțarea acțiunilor violente. Grupurile vizate, coordonate din exterior, primiseră instruire în tabere din Serbia, unde erau pregătite tactici de destabilizare și simulare a panicii în mulțimi. Printre probe s-au găsit arme neletale, bastoane telescopice, cătușe, echipamente de comunicație și sume în valută. Autoritățile au confirmat implicarea unor cetățeni ruși și sârbi, iar cooperarea cu Interpol și autoritățile sârbe a dus ulterior la arestarea a două persoane implicate. Intervenția a evitat o escaladare stradală și a fost cea mai amplă acțiune de contracarare a unei tentative de destabilizare coordonate extern din ultimii ani, confirmând că Republica Moldova rămâne o țintă constantă a presiunilor hibride regionale.

Analiză

Campania din 2025 a lovit în același timp pe fronturi diferite, iar efectul a fost mai mare decât suma părților. Dezinformarea a creat presiune mediatică constantă, fluxurile de bani trebuiau să relice rezultatele din 2024, iar rețelele religioase au furnizat o justificare morală pentru activitatea ilegală de vânzare a voturilor. Activitatea de contracarare a statului a fost ofensivă, profilaxia fenomenului a purtat mai degrabă un caracter simbolic și a depins în mare parte de societatea civilă, nu am constatat implicarea preventivă a organelor de drept la nivel sistematic, mai degrabă o campanie de PR care amplificau "frica" față de sistem, utilizată inclusiv propagandist de forțele pro-ruse.

Pe infrastructura informațională, Telegram și TikTok au dominat distribuția. Mii de materiale politice propagate de conturi coordonate au circulat nestingherit. Algoritmii curenți sunt de așa natură că dacă un material a exista 8-10 ore, prejudiciul este deja semnificativ, iar eliminarea lui nu schimbă esențial situația. Răspunsurile platformelor au fost inegale, ceea ce a permis ca o parte semnificativă din conținutul manipulator să rămână vizibil și astăzi.

Pe dimensiunea financiară, anchetele CNA și SIS au indicat mai multe cauze privind finanțarea ilegală, inclusiv folosirea criptomonedelor și a structurilor paravan. Sumele confirmate public sunt de ordinul milioanelei de lei. Sistemul „Taito”, sincronizat cu canalele

Telegram, a standardizat recrutarea și raportarea, reducând urmele documentare și crescând viteza de distribuire a resurselor. Absența unor mecanisme de early warning pentru plăți digitale a îngreunat documentarea completă a traseelor financiare.

Coordonarea interinstituțională a funcționat vizibil doar în vârfuri de criză. Operațiunea din 22 septembrie, condusă de SIS și PCCOCS, a oprit o tentativă de destabilizare stradală; în rest, se observă o deconectare dintre CEC și organele de drept. Fereastra dintre atac și reacție a rămas mare, iar lipsa unor mecanisme de monitorizare mixte a însemnat răspunsuri bune punctual, dar greu de reprodus ca protocol standardizat. Cel mai criticabil a fost timing-ul unor măsuri ca eliminarea concurenților electorali, care poate duce la condamnări în instanțe naționale și internaționale ca urmare a lipsei mecanismelor de contestare efective.

Privind în ansamblu, statul s-a dovedit rezistent, nu încă predictibil. Moldova a evitat escaladarea, însă nu a închis cauzele vulnerabilității: sincronizarea adversarului, avantajul temporal pe platforme și opacitatea fluxurilor de finanțare. Țările baltice și Ucraina operează pe protocoale unificate de alertă și reacție; Moldova are instrumente funcționale, dar neintegrate. Credibilitatea pe termen lung depinde de instituționalizarea reacției — nu de excepții reușite, ci de proceduri care funcționează la fel în fiecare caz.

Presiunea asupra rețelelor sociale nu poate fi aplicată direct de Chișinău. Reglementarea platformelor ține de politicile interne ale companiilor și de cadrul juridic european. Singura soluție realistă este adoptarea rapidă a **Digital Services Act (DSA)**, care ar ancora Moldova în sistemul european de reacție rapidă și i-ar permite să colaboreze cu Bruxelles-ul în gestionarea conținutului manipulator. Legea ar oferi o bază clară pentru acțiune în timpul campaniilor electorale, acolo unde astăzi autoritățile pot doar raporta, nu interveni.

Recomandări

Instituțiile moldovene au dovedit capacitate de reacție, dar nu și o strategie pe termen lung de prevenție. Pentru a transforma reziliența în predictibilitate, este necesară o abordare coordonată, cu măsuri concrete și termene clare. Recomandările de mai jos sunt structurate pe trei orizonturi de timp, în funcție de urgență și impact.

Pe termen scurt (0–6 luni):

- Crearea unei celule interinstituționale de reacție rapidă sub coordonarea Consiliului Suprem de Securitate, cu mandat clar și timpi standardizați de răspuns.
- Mecanism comun CNA–SIS pentru identificarea și blocarea în timp real a fondurilor suspecte, inclusiv prin cooperare internațională cu unități similare din România și Ucraina.
- Amendarea Legii Cultelor prin introducerea unei clauze de neutralitate politică, definirea clară a activităților interzise în campanie și sancțiuni graduale pentru clerici implicați electoral până la interzicerea de ocupare a funcției clericale.
- Audit anual IT la CEC și testarea infrastructurii digitale electorale prin exerciții de tip „red team”.

- Publicarea lunară a sondajelor autorizate și verificarea sistematică a finanțării ONG-urilor electorale.

Pe termen mediu (6–12 luni):

- Înființarea unui Centru Analitic de Integritate Electorală integrat în structura CEC, care să centralizeze analiza datelor financiare, digitale și informaționale.
- Semnarea unui acord trilateral Moldova–România–Ucraina pentru schimb de informații privind finanțările externe și interferențele mediatice.
- Implementarea unui program național de educație media și alfabetizare civică în școli.
- Raportare trimestrială FIMI publică, cu anexe confidențiale transmise Parlamentului și partenerilor externi.

Pe termen lung (12+ luni):

- Adoptarea unei legi-cadru pentru protecția proceselor democratice, armonizată cu pachetul european **AML (prevenirea și combaterea spălării banilor)** și cu **Digital Services Act (DSA)**.
- Crearea unei unități blockchain-analytics în cadrul CNA pentru monitorizarea tranzacțiilor politice și a fluxurilor crypto.
- Integrarea Moldovei în rețelele europene de reacție hibridă și consolidarea statutului de „trusted flagger” pentru autoritățile naționale.
- Dezvoltarea unei platforme digitale unificate pentru gestionarea incidentelor FIMI și raportarea rapidă a manipulărilor online.

Alegerile din 2025 au demonstrat capacitatea de reacție a statului, dar și limitele sale. Moldova a reușit să evite destabilizarea, însă rămâne vulnerabilă la atacuri informaționale și financiare. Următorul pas trebuie să fie consolidarea mecanismelor preventive și integrarea instrumentelor digitale, financiare și instituționale într-un sistem unitar de apărare democratică.